KOD_____

Dolnośląski Konkurs HISTORYCZNY **dla uczniów szkół podstawowych w roku szkolnym 2023/2024**	***zDolny Ślązak***	**ETAP WOJEWÓDZKI** **FINAŁ** **6 marca 2024 r.** **godz. 12.00** czas trwania 120 minut
Kuratorium Oświaty we Wrocławiu		

INSTRUKCJA

1. **Pisz wyraźnie czarnym lub niebieskim długopisem.**
2. **Wpisz swój kod na każdej stronie arkusza.**
3. **Nie używaj korektora. W razie pomyłki skreśl odpowiedź i napisz jeszcze raz.**
4. **W zadaniach z odpowiedziami do wyboru, zaznacz wybraną odpowiedź lub odpowiedzi krzyżykiem. W razie pomyłki otocz odpowiedź kółkiem i zaznacz kolejną.**
5. **Pamiętaj, że pracujesz samodzielnie. Nie możesz korzystać z żadnych pomocy. Potrzebne informacje zawarte są w treści zadań.**
6. **Przy każdym zadaniu zapisano możliwą do zdobycia liczbę punktów.**
7. **Maksymalna liczba punktów do zdobycia wynosi 60.**

Powodzenia!

Suma zdobytych punktów _____

KOD_____

1. Zapoznaj się z poniższymi opisami starożytnych obiektów architektury i wykonaj polecenia. (0-3)

1. Konstrukcja doprowadzająca wodę przewodem (kanałem lub rurociągiem) pod wpływem siły ciężkości, ze źródła na znaczne odległości, ponad przeszkodami terenowymi.

2. Trójkondygnacyjna wieża (wysokość 120–135 m) wysyłająca światło na odległość ok. 50 km, wzniesiona w III wieku p.n.e., w starożytności zaliczana do siedmiu cudów świata. Ostatecznie zniszczona przez trzęsienie ziemi na początku XIV w.

3. Świątynia ku czci wszystkich bóstw, znajduje się na Polu Marsowym w Rzymie. Od VII w. kościół mieszczący groby m.in. Rafaela oraz królów: Wiktora Emanuela II i Humberta I.

źródło: encyklopedia.pwn.pl

A. Podaj nazwę konstrukcji nr 1.

……

B. Podaj nazwę miasta-portu, przy którym została zbudowana wieża z opisu nr 2.

……

C. Wybierz i podkreśl prawidłowe zakończenie zdania.

Charakterystycznym elementem architektonicznym świątyni z opisu nr 3 jest ***przypora / kopuła / rozeta****.*

2. Poniższa ilustracja, przedstawia wielkie zwycięstwo Aleksandra Wielkiego pod Issos. Jest to fragment mozaiki, która powstała w II w. p.n.e. Rozstrzygnij, czy nieznany twórca mozaiki mógł być bezpośrednim obserwatorem bitwy, czy też, odwzorowując realia bitwy, musiał korzystać ze źródeł historycznych. Odpowiedź uzasadnij. (0-2)

źródło: polityka.pl/tygodnikpolityka/historia/1529315

……

……

……

……

3. Oceń prawdziwość zdań. Wpisz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F, jeśli jest fałszywe. (0-2)

A. Cesarstwo wschodniorzymskie obejmowało terytoria, na których dominowała kultura grecka. ….

B. Cesarstwo rzymskie uległo podziałowi na wschodniorzymskie i zachodniorzymskie w roku 476. ….

C. O upadku cesarstwa zachodniorzymskiego przesądziło zdobycie Rzymu przez Hunów pod wodzą Attyli. ….

4. Do każdego z poniższych opisów bitew dopisz właściwe miejsce. (0-2)

A. *Bitwa ta rozpoczęła się 24 czerwca atakiem Niemców. Pod naciskiem przeważających sił przeciwnika piechurzy zaczęli cofać się, zgodnie z planem Mieszka. Wtedy ukryta na wzgórzach jazda szybkim manewrem wyszła na tyły Niemców. Hodo i jego rycerze znaleźli się w potrzasku.*

……

B. *Wojsko polskie składało się w sumie z 51 chorągwi. Na prawym skraju stanęły oddziały małopolskie z wielką chorągwią krakowską (…). Klin przed tą chorągwią składał się z najsłynniejszych rycerzy polskich. Był tu Zawisza Czarny z Garbowa, Florian z Korytnicy (…). Tą największą i najlepszą jednostką dowodził Zyndram z Maszkowic, chorągiew dzierżył Marcin z Wrocimowic. Około południa rozpoczęła się najsławniejsza bitwa w dziejach Polski, utrwalona w pamięci narodu dzięki dziełu Jana Długosza, mistrzowskiemu pióru Sienkiewicza, pędzlowi Matejki, Wojciecha Kossaka(…).*

źródło: L. Podhorecki, *Sławne bitwy Polaków*, Warszawa 1997, s. 3-10,22-32,61-90

……

5. Na podstawie źródła i wiedzy własnej oceń prawdziwość zdań. Wpisz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F, jeśli jest fałszywe. (0-2)

LOKACJE MIAST W KORONIE WEDŁUG RODZAJU WŁASNOŚCI W XIII-XV W.

Rodzaj własności	XIII wiek	XIV wiek	XV wiek
monarsza	160	145	58
duchowna	55	47	22
rycerska	15	73	121
razem	230	265	201

źródło: *Historia Polski w liczbach*, Warszawa 1994, s.53

A. Ogółem najwięcej lokacji miejskich dokonano w wieku, w którym była bitwa pod Legnicą. ….

B. Najwięcej lokacji monarszych było w wieku, gdy na tronie polskim zasiadali dwaj ostatni Piastowie. ….

C. Najwięcej lokacji duchownych i rycerskich razem było w wieku, w którym Turcy zdobyli Konstantynopol. ….

6. Spośród wymienionych wydarzeń zaznacz trzy, które nie miały miejsca w średniowieczu. (0-1)

A. dymitriady
B. bitwa pod Warną
C. synod w Clermont
D. sobór w Konstancji
E. wyprawa Magellana
F. ogłoszenie 95 tez przez Marcina Lutra

7. Zaznacz wszystkie wydarzenia, które są związane z panowaniem ostatniego władcy z dynastii Jagiellonów. (0-1)

A. Unia realna z Litwą
B. Przyłączenie Mazowsza
C. Konfederacja warszawska
D. Ostatnia wojna z Zakonem Krzyżackim
E. Wojna o Inflanty z Rosją, Szwecją i Danią

8. Zapoznaj się z informacjami związanymi układami międzynarodowymi, które Rzeczpospolita zawierała w XVII wieku, a następnie wybierz z poniższych propozycji miejsce podpisania każdego układu i datę jego zawarcia. (0-3)

Jam Zapolski, Andruszów, Mitawa, Sztumska Wieś, Oliwa, Stary Targ, Karłowice, Buczacz

1582, 1622, 1629, 1635, 1660, 1667, 1672, 1699

A**.** Rozejm z Rosją potwierdzony pokojem w 1686 roku. Na mocy tego rozejmu Rzeczpospolita utraciła ziemię siewierską, czernihowską i lewobrzeżną Ukrainę oraz Kijów (na 2 lata, w rzeczywistości na stałe) .

……

B. Rozejm zawarty ze Szwecją. Na jego mocy Szwedzi zatrzymali Inflanty z Rygą oraz porty bałtyckie bez Gdańska, Pucka i Królewca.

……

C. Haniebny pokój zawarty z Turcją na mocy którego Rzeczpospolita przekazała Turcji województwa: podolskie, bracławskie, południową część Kijowszczyzny oraz zobowiązała się płacić haracz w wysokości 22 tysięcy czerwonych zł rocznie.

źródło: encyklopedia.pwn.pl

……

9. Zapoznaj się z tekstem źródłowym i wykonaj polecenia. Pamiętaj, żeby w odpowiedziach nie cytować tekstu. (0-4)

Dobry rząd musi się opierać na systemie tak silnie zbudowanym jak system filozoficzny. Wszystkie środki muszą być dokładnie rozważone, finanse, polityka i wojsko zmierzać muszą do wspólnego celu, którym jest wzmocnienie państwa i powiększenie jego potęgi. System musi jednak wypływać z jednej tylko głowy, a zatem z głowy panującego. Lenistwo, żądza używania i głupota, oto przyczyny przeszkadzające władcom w pełnieniu ich szlachetnego urzędu, jakim jest uszczęśliwienie ich ludów. Tacy książęta stają się godnymi pogardy, służą swym współczesnym za przedmiot szyderstw i pośmiewiska, a dla historii nazwiska ich posiadają co najwyżej znaczenie wytycznych w chronologii. Wegetują na tronie, którego są niegodni, zajęci jedynie zaspokajaniem własnych swych pragnień.

Zaniedbywanie obowiązków względem poddanych staje się wprost zbrodnią. Władca nie po to został wyniesiony do swej wysokiej godności, nie po to powierzono mu władzę najwyższą, by żył w zniewieściałości, tuczył się krwią swego ludu i zażywał szczęścia, gdy wszyscy znoszą niedostatek. Panujący jest pierwszym sługą państwa. Dobrze mu płacą, by podtrzymywał godność swego stanowiska, żąda się jednak od niego, by skutecznie pracował dla dobra państwa, a przynajmniej głównym sprawom poświęcał swą uwagę. Niewątpliwie potrzeba mu pomocy, wykonywanie wszystkich szczegółów przekraczałoby jego możność. Powinien jednak z gotowością słuchać skarg poddanych i wymierzać najszybszą sprawiedliwość, gdy komu grozi ucisk.

źródło: *Wiek XVI-XVIII w źródłach*, oprac. Melania Sobańska,-Bondaruk, Stanisław Bogusław Lenard, Warszawa 1999, str. 391-392

A. Który z systemów sprawowania władzy, jest według autora najlepszy?

……

B. Jakie okoliczności / czynniki mogłyby, według autora, przyczynić się do osłabienia opisanego systemu sprawowania władzy?

……

……

……

C. Co, według autora tekstu, powinno oznaczać w praktyce, że *Panujący jest pierwszym sługą państwa*?

……

……

……

……

D. Rostrzygnij, czy autorem tekstu mógł być Ludwik XIV. Decyzję swoją uzasadnij.

……

……

……

……

10. Do każdego opisu dopisz imię i nazwisko osoby, której dotyczy. (0-3)

A. *Polski generał, walczył u boku Napoleona w 1812 roku, twórca pierwszych oddziałów wojsk rakietowych w Wojsku Polskim, działacz polityczny Wielkiej Emigracji. Uczestnik Wiosny Ludów, naczelny wódz powstania węgierskiego 1848–1849. Dowódca w bitwie pod Temeszwarem. Po upadku powstania węgierskiego wyemigrował do Turcji, gdzie kontynuował karierę wojskową.*

źródło: www.lazienki-krolewskie.pl/pl/historia/postacie-historyczne/

……

B. *Uczestnik wojny w obronie Konstytucji 3 Maja, wyjechał do Petersburga, gdzie od 1802 roku pełnił funkcję najpierw zastępcy ministra, a później ministra spraw zagranicznych Rosji. Wziął udział w Kongresie Wiedeńskim i zaprojektował konstytucję Królestwa Polskiego. W czasie powstania listopadowego został prezesem Rządu Narodowego, a po upadku powstania stanął na czele emigracyjnego ugrupowania Hotel Lambert.*

źródło: A. Szwarc, 100 postaci, które tworzyły historię Polski, Warszawa 2002, 230-234

……

C. *Rzecznik ugody z Rosją, od roku 1862 pełnił funkcję Naczelnika Rządu Cywilnego. Znienawidzony przez czerwonych, którzy dwukrotnie próbowali przeprowadzić na niego zamach. Walcząc ze wszystkich sił z przeciwnikami podjął decyzję o „przecięciu wrzodu" i ogłosił nadzwyczajny pobór do wojska, czyli tzw. brankę.*

źródło: A. Szwarc, 100 postaci, które tworzyły historię Polski, Warszawa 2002, 282-285

……

11. Zapoznaj się z poniższymi ilustracjami i rozstrzygnij, która przedstawia wydarzenie z powstania listopadowego, a która z powstania styczniowego. Uzasadnij swój wybór. (0-2)

1.

źródło: commons.wikimedia.org/wiki

2.

źródło: culture.pl/pl/artykul/malarze-powstancy

……

……

……

……

12. Zapoznaj się z listem otwartym Henryka Sienkiewicza i podkreśl właściwie uzupełnienia w zdaniu. (0-2)

Zapadł niesłychany wyrok! Nie podniesiono na żadnego ze szkolnych katów ręki, nie było napaści ani czynów przemocy, a jednak rodziców tych małych dzieci skatowanych przez pruską szkołę sądy pruskie ukarały długim więzieniem za to, że pod wpływem rozpaczy i litości wypowiedzieli zbyt głośno słowa oburzenia przeciw takiej szkole i takim nauczycielom.

źródło: *Wiek XIX w źródłach*, oprac. Melania Sobańska,-Bondaruk, Stanisław Bogusław Lenard, Warszawa 1998, s. 430-431.

*Do wydarzeń opisanych i podkreślonych w tekście doszło **w Warszawie / we Wrocławiu / we Wrześni** w **1888 / 1901 / 1916** roku.*

13. Na podstawie fragmentu tekstu i własnej wiedzy wykonaj polecenia. (0-3)

Zdobycie Pałacu Zimowego opóźnia się: czerwonogwardziści i żołnierze stanowiący armię rebeliantów nie wykazują szczególnego zapału do atakowania pałacu, (…). „Aurora" ślepą salwą daje twierdzy Pietropawłowskiej sygnał do rozpoczęcia ostrzału artyleryjskiego (…). Obrońcy Rządu Tymczasowego początkowo brali do niewoli przedostających się do pałacu czerwonogwardzistów. Kiedy jeńców zebrała się pokaźna gromada, ci z kolei wzięli do niewoli i rozbroili junkrów. Antonow-Owsiejenko wdarł się do pałacu, aresztował członków Rządu Tymczasowego i wysłał depeszę (…): O godzinie 14.04 Pałac Zimowy został zdobyty.

źródło: M. Heller, A. Niekricz, *Utopia u władzy*, Wrocław 1989

A. Podaj nazwę wydarzenia historycznego opisanego w tekście.

……

B. Miasto, w którym miały miejsce opisane wydarzenia, w zależności od czasów nosiło różne nazwy. Podaj dwie z nich.

……

C. Podaj nazwisko lub pseudonim politycznego przywódcy opisanych wydarzeń, do którego Antonow-Owsiejenko wysłał depeszę, po aresztowaniu członków Rządu Tymczasowego.

……

14. Zapoznaj się z pocztówką oraz fragmentem tekstu źródłowego i odpowiedz na pytania. (0-3)

13. Musi zostać stworzone niepodległe państwo polskie, obejmujące terytoria zamieszkałe przez ludność niezaprzeczalnie polską i któremu musi zostać zapewniony wolny dostęp do morza; (…)

źródło: https://dsh.waw.pl/2745

A. Wskaż źródło, z którego pochodzi powyższy fragment.

1. Akt 5 listopada 2. Traktat wersalski 3. Orędzie prezydenta Wilsona

B. Na pocztówce, obok autora tekstu, znalazło się trzech wybitnych Polaków. Podaj imiona i nazwiska dwóch z nich oraz wyjaśnij, dlaczego ich postaci zostały uwiecznione na tej pocztówce.

……

……

……

……

15. Zapoznaj się z mapą i wykonaj polecenia. (0-2)

źródło: M. Korkuć, *Walcząca Rzeczpospolita 1939–1945*, Warszawa 2022, s. 20.

A. Podaj nazwę układu, którego tajny protokół zakładał podział ziem II Rzeczypospolitej wzdłuż rzek Narew-Wisła-San.

……

B. Podaj datę (dzień-miesiąc-rok) podpisania układu, który został zilustrowany mapą.

……

16. Napisz, w którym mieście została zorganizowana Wystawa Ziem Odzyskanych i na czym polegało jej propagandowe znaczenie. (0-2)

……

……

……

……

……

17. Uporządkuj w kolejności chronolgicznej poniższe wydarzenia. Wpisz cyfry od 1 do 4. (0-1)

A. Poznański Czerwiec …..

B. Wydarzenia Marcowe …..

C. Uchwalenie Konstytucji PRL …..

D. Orędzie biskupów polskich do biskupów niemieckich …..

18. Wykorzystaj poniższe wydarzenia i wykonaj polecenia. (0-3)

Wydarzenia: rozpoczęcie produkcji Fiata 126 p, polska drużyna zdobywa III miejsce na Mistrzostwach Świata w piłce nożnej, powstaje KOR, wybuch strajków w Radomiu i Ursusie.

A. Napisz, w której dekadzie XX wieku miały miejsce podane wydarzenia.

……

B. Podaj imię i nazwisko osoby pełniącej wówczas funkcję I Sekretarza KC PZPR.

……

C. Rozwiń skrót – KOR.

……

19. Do poniższych wydarzeń dopisz właściwe państwo powiązane z każdnym z nich. (0-3)

A. Rewolucja islamska w 1979 r.

……

B. Polityka Wielkiego Skoku i rewolucji kulturalnej.

……

C. Umieszczenie na orbicie pierwszego sztucznego satelity.

……

20. Zaznacz dzieło, które można zaliczyć do nurtu, zwanego socrealizmem. (0-1)

A.

źródło: eszkola.pl

B.

źródło: wikipedia.org/wiki/

C.

źródło: wikipedia.org/wiki/

21. Uzupełnij luki w tekście. (0-3)

Na początku lat 90-tych XX wieku polski rząd podpisał umowę stowarzyszeniową z EWG, czyli (rozwiń skrót) ……., a w ……. roku Polska została oficjalnie przyjęta do Unii Europejskiej, podobnie jak trzy sąsiadujące z nią państwa, czyli …… . Do obszaru, zwanego strefą ……., na którym zniesione są kontrole graniczne na granicach wewnętrznych Unii Europejskiej, Polska została włączona ponad 3 lata później.

Zadania 22 i 23 to zadania opisowe. Należy odpowiadać pełnymi zdaniami. Wypowiedź w każdym zadaniu powinna składać się co najmniej z 20 zdań.

22. Opisz różnorodność religijną i narodowościową Rzeczypospolitej w XVI wieku i wyjaśnij, dlaczego nazywano ją *Państwem bez stosów*. (0-6)

23. Przedstaw działania polityczne władz komunistycznych w Polsce w latach 1945-52. (0-6)

Brudnopis (zapisy w brudnopisie nie będą sprawdzane)